

KRAKOWSKIE PRAWO GÓRNICZE.

Zbiór górniczych ustaw i rozporządzeń, obowiązujących w dzisiejszem Wielk. Księstw. Krakowskiem od roku 1805 do końca października 1854

wydał

J. M. Bocheński
c. k. rada górnicy.

Cena 75 ct. w. a.

KRAKÓW

Nakładem wydawcy.

Skład główny w Księgarni Spółki wydawniczej Polskiej.

1898.

KRAKOWSKIE PRAWO GÓRNICZE.

Zbiór górniczych ustaw i rozporządzeń, obowiązujących w dzisiejszem Wielk. Księstw. Krakowskiem od roku 1805 do końca października 1854

wydał

J. M. Bocheński
c. k. radca górniczy.

Cena 75 ct. w. a.

KRAKÓW

Nakładem wydawcy.

Skład główny w Księgarni Spółki wydawniczej Polskiej.
1898.

580
97

S.04

1130

Na pamiątkę ukonstytuowania się w dniu 12. marca 1898
Towarzystwa górniczego w Krakowie.

347.249(438)(091):622.2

Drukiem W. L. Anczyca i Sp. w Krakowie.

H352/58

TREŚĆ.

	Strona
I. Słowo wstępne	5
II. Patent cesarski z 28. grudnia 1804 r., dotyczący poszukiwań górniczych, zgłoszeń i ulennień górniczych wedle postanowień kr. węgierskiej Maksymiliańskiej ustawy górniczej z 1573 r.	10
III. Tymczasowe przepisy rządzącego Senatu miasta Krakowa z dnia 29. października 1830, l. 6.372, Dz. Gł. Senatu, do ustanowienia nadzoru rządowego nad kopalniami 16	
IV. Ustawa górnicza z 16. lipca 1844, Nr. 3.344, Dz. Gł. Sen. 23	
V. Rozporządzenie rządzącego Senatu z dnia 6. grudnia 1844 r., l. 6.082, Dz. Gł. Sen., przepisujące formę dla ksiąg górniczych	55
VI. Obwieszczenie c. k. Komisarza nadwornego o przeniesieniu jurysdykcyi górniczej w okręgu krakowskim z pod c. k. Rady administracyjnej do c. k. dystryktowego Sądu górniczego w Wieliczce	60

I.

SŁOWO WSTĘPNE.

Przy rozbiorze kraju, wskutek układów z 1796 r. kopalnie koło Olkusza przeszły na Austryę i Prusy w ten sposób, że granicę tych państw stanowiły rzeki Pilica i Biała Przemsza.

Obwody Lelowski i Pilicki, po wymienione rzeki, przypadły Prusom, a poza temi rzekami Austryi.

Rządy Austryackie trwały tutaj do 1809 r., t. j. do czasu przyłączenia tej części kraju do Księstwa Warszawskiego. Tak więc miasto Kraków ze swoim, przydzielonym mu później okręgiem, oderwane od Austryi przez umowę pokoju, zawartą we Wiedniu 14. października 1809, przyłączono do ówczesnego Księstwa Warszawskiego, a następnie przez traktat z 3. maja 1815 r. uznano za wolne i niepodległe. Po upływie 30 lat zniesiono tę samoistność ugodą z 6. listopada 1846, poczem

na mocy cesarskiego patentu z 11. listopada 1846 r., wcielono Kraków napowrót do państwa Austriackiego.

Za czasów dawnej Polski, przed objęciem Zachodniej Galicyi przez rząd Austriacki, kraj ten nie znał »woli górniczej« (Bergfreiheit). Prawo kopalni było połączone i przywiązane do własności gruntu.

Po objęciu kraju przez Austryę rozpoczęto wprowadzać tam, obcą Polsce, zasadę nadawania kopalń prawem lennem. Do czasu wydania powszechnej ustawy górniczej nakazano kierować się zasadami Maksymiliańskiej ustawy górniczej dla Węgier z 1573 r. Wszyscy posiadacze kopalń otrzymali polecenie zgłoszenia swoich kopalń w dystryktualnym sądzie górniczym w Wieliczce do ulennienia (muthen), aby tym sposobem mogli te prawa do kopania nadal sobie zapewnić i zabezpieczyć.

Poszukiwanie w dobrach rządowych, starostwach i dobrach funduszu religijnego zostało dozwolone, a zgłoszone w tych dobrach nadania przyjmował ten c. k. sąd górniczy w Wieliczce; natomiast polecono, aby zgłoszenia o ulennienie w dobrach prywatnych tylko prenotowano i to aż do czasu ogłoszenia powszechnej ustawy górniczej.

Zapewnienie zaprowadzić się mającej »woli górniczej« rozbudziło żywszą ochotę do górnictwa, tak że rząd widział się spowodowanym,

jeszcze przed zaprowadzeniem zapowiedzianej powszechnej ustawy górniczej, ustanowić pro w i z o r y u m. W tym celu wyszedł cesarski patent z dnia 28. grudnia 1804, normujący górnicze poszukiwania, zgłoszenia o lenność i ulennianie kopalń, wedle postanowień kr. węgierskiej ustawy górniczej Cesarza Maksymiliana II. z 1573 r.

Po utworzeniu wolnego miasta Krakowa senat rządzący wydał na dniu 27. listopada 1830 r. tymczasowe przepisy z dnia 29. października 1830 r. Nr. 6372 dzien. głów. Sen., ustanawiając nadzór rządowy nad kopalniami i wskazujące prawidła, wedle których, stosownie do ówczesnej organizacji władz, owa zwierzchność lenna i nadzór administracyjno-policyjny nad kopalniami miały być sprawowane, jako też obowiązki, wypływające z nadań lennych, przez lenników wypełniane.

Następnie w celu stanowczego uregulowania stosunków poszukiwania i wydobywania płodów kopalnianych, w które obfituje cała okolica koło Jaworzna, Chrzanowa, Trzebini, Sierszy, Nowej Góry i Krzeszowic (w dzisiejszym powiecie Chrzanowskim), uchwaliło zgromadzenie reprezentantów miasta Krakowa na posiedzeniu dnia 13. lipca 1844 górniczą ustawę, którą Senat rządzący ogłosił na dniu 16. lipca 1844 r. pod nrem 3344 D. G. S. Ustawa ta jest nietylko najświeższym pomnikiem polskiego prawodawstwa na polu górniczem, ale

ma ona po dziś dzień jeszcze też i praktyczną doniosłość.

Ustawa ta bowiem aż do wejścia w życie obecnej pow. Austryackiej ustawy górniczej z dnia 23. maja 1854 Nr. 146 dzpp., a więc do końca października 1854 r. obowiązywała dalej w Wielkiem Księstwie Krakowskiem, a to na mocy obwieszczenia c. k. komisarza nadwornego z dnia 31. lipca 1847.

Zasada przynależności ciał kopalnych do gruntu, wypowiedziana w artykułach 1. i 8. tej krakowskiej ustawy górniczej, przetrwała wskutek Najwyższego rozporządzenia z dnia 2. września 1858 nro 144 dzpp., o zastosowaniu §. §. 284 i 285 pow. ustawy górniczej na okrąg byłego wolnego miasta Krakowa, przez dalsze pięciolecie, t. j. do 1. listopada 1859 r. na tej ziemi krakowskiej. Tak więc c. k. dystryktualny sąd górniczy w Wieliczce wykonywał Krakowską ustawę górniczą przez dłuższy szereg lat, nadając i nadal, proszącym o to, uprawnienia górnicze, po myśli artykułów 29. do 42. i 61. tejże ustawy.

Na podstawie krakowskiej ustawy górniczej nadane kopalnie istnieją jeszcze dotąd i zajmują znaczne przestrzenie koło Długoszyzna, Jelenia, Bieczyny, Chrzanowa i t. d.

Ogłaszając drukiem niniejszy zbiorek miałem zamiar przede wszystkim zwrócić uwagę na tę Krakowską ustawę górniczą tak prawników,

zajmujących się montanistyką, gdyż ustawa ta tak dalece poszła w zapomnienie, że niema o niej najmniejszej wzmianki w żadnym podręczniku i w żadnym nowszym zbiorze ustaw, jak też i koła interesujące się kopalnictwem minerałów żywicznych, a w szczególności oleju skalnego i wosku ziemnego w Galicyi, a to w tym celu, aby zechciały wziąć pod rozwagę, czyli przyjęte tam rodzime zasady prawne nie mogłyby posłużyć za podstawę do dalszego rozwoju naszego ustawodawstwa, normującego poszukiwanie i wydobywanie tych minerałów w naszym kraju.

Ponieważ tak przepisy tymczasowe z 29. października 1830, jak też i ustawa górnicza z dnia 16. lipca 1844 przedstawiają obfitą skarbnicę dla górniczej terminologii polskiej, przeto wydaję je w pierwotnem ich brzmieniu.

W Krakowie, w marcu 1898 r.

PATENT CESARSKI

z dnia 28. grudnia 1804 r., dla Zachodniej Galicyi, dotyczący poszukiwań górniczych, zgłoszeń i ulennień górniczych, wedle postanowień kr. węgierskiej Maksymiliańskiej ustawy górniczej z 1573 r.

My, Franciszek wtóry, z Bożej łaski obrany Cesarz Rzymski, po wszystkie czasy pomnożyciel Rzeszy, dziedziczny Cesarz Austryacki, Król Niemiecki, Węgierski, Czeski, Dalmacyi, Kroacyi, Sławonii, Galicyi, Lodomeryi i Jerozolimy, Arcyksiążę Austryi, Książę Lotaryngii, Wenecyi i Salcburgu, Wielki Książę Siedmiogrodzki, Książę Styryi, Karyntyi i Karniolu, Wirtembergu, Wyższego i Niższego Szląska, uksiążącony Hrabia Habsburgu, Tyrolu i t. d., i t. d.

Już obejmując Galicyę Zachodnią, wydaliśmy nakaz, że Nasz górniczy Sąd Wielicki powinien wprawdzie, póki dalszy przepis nie nastąpi, dawać mającym ochotę do górnictwa górnico-sądowe

listy poszukiwawcze, czyli szurfbryfy, i przyjmując zgłoszenia, z okazji odkrycia kruszców jakich i minerałów wchodzące, wpisywać one tymczasem w księgi sądowe, że wszelako aż do uchwalenia górniczej ustawy żadnych na to lenności udzielać nie ma; tudzież, że strony, które już podczas objęcia Galicyi zachodniej posiadały kopalnie, lub sądziły mieć prawo do niektórych przedmiotów górniczej lenności, z tegoż prawa lenności w roku jednym i dniu przed górniczym sądem dystryktualnym wielickim wywieść się powinny.

Z ukontentowaniem szczególnem spostrzeżliśmy potem, że od czasu owego w Królestwie naszym Galicyi zachodniej szurflowanie, czyli szukanie kruszców, tak po gruntach publicznych jak i prywatnych, w zwyczaj wchodzi poczęło, albowiem zwolna kilkanaście zgłoszeń o odkryciu rozmaitych ołowianych, żelaznych i kamiennie-węglanych, tudzież alunowych kopalń do naszego górniczego sądu dystryktualnego w Wieliczce podano, które jednak, stosownie do wydanego nakazu, tylko zanotowane zostały, gdyż przez brak ustawy górniczej, dla Królestw naszych Galicyi i Lodomeryi dotąd nie uchwalonej, nadanie lenności nastąpić nie mogło.

Ta to, codziennie w prywatnych przedsiębiorcach wzmagająca się ochota kopania, tudzież względ na wyznaczenie praw stronom, krzątającym się już około kopalni, spowodowała nas do

ustanowienia tymczasowie, nim wyjdą powszechne ustawy górnicze, dzisiejszej potrzebie, tudzież terażniejszym okolicznościom i stosunkom odpowiednie, następującego prowizoryum dla Królestw naszych Galicyi i Lodomeryi, nie wyłączając Bukowiny, a to dlatego, iżby myleniu stron, które się oddały kopalniom za zezwoleniem sądu górniczego, zapobiedz, i już tymczasem każdej stronie nietylko granicę i jakoś jej prawa lennego ustanowić, ale i wymierzyć można.

Zaczem:

Po 1-sze: W tem prowizorycznem wprowadzeniu galicyjskiej lenności górniczej, sąd dystryktualny górniczy każdemu przedsiębiorcy, minerały i kruszce tak w publicznych jako i prywatnych gruntach szukać zamyślającemu, z wyłączeniem żydów, zwyczajny list kopalny, czyli pozwolenie szukania minerałów i kruszców na 6 do 12 tygodni dawać, i takowe szurfbryfy według okoliczności na kilka wyraźnych terminów przedłużać powinien.

Po 2-gie: Antreprenerowie, dostawszy list kopalniany tak na publiczne jako i prywatne grunta, udadzą się do zwierzchności gruntowej, i wywiódłszy się u niej listem kopalnym, ugodzą z nią względem nadgrody za powierzchnię ziemi i zapłaty za drzewo na wszelaki przypadek potrzebne i zaspokoją tęże, a wtedy dopiero będą mocnymi, wyjąwszy torf mórawny i bagnisty, jako pod wła-

sność prywatną podpadający, szurfować i śledzić łóżyska wszelakich kruszców i minerałów, obejmując w to węgiel kamienny i łupki alunowe, które prawu najwyższego górniczego regału podlegają i do Nas względem nadania lenności i co do opłat należą.

Po 3-ie: Skoro takim szurfowaniem na minerałowe lub kruszcowe szczeliny, żyły, łóżyska, warstwy i rumosze napadną, zaraz poznaki czyli próbki w dystryktualnym sądzie górniczym złożyć, o wynalazku swym dokładne zgłoszenie, oznaczając miejsce, gatunek kruszcu lub minerału, których się dobierać zamysłają, niemniej zupełną jakość wynalezionego pokładu, podać i dla zapewnienia sobie czasu tudzież pierwszeństwa o sądowe potwierdzenie i nadanie sobie lenności najdalej we 4-ry tygodnie od dnia wynalezienia, upraszać powinni. Na tedy:

Po 4-te: Sąd dystryktualny górniczy w okolicach wiadomie wolnych i jeszcze nikomu nie nadanych, pierwszemu wynalazcy i zgłaszającemu się za złożeniem poznaki czyli próbki i ustnem lub pisemnem zgłoszeniem bez dalszych kroków; w okolicach zaś, w którychby się niektórzy dawniejsi lennicy znajdowali, dopiero po naocznem opatrzeniu i uznaniu, że dotąd niezajętego pola bez uszczerbku dawniejszych praw udzielić można, lenność, o którą prosił, nada, w takowem położeniu, dyrekcyę, tudzież inne właściwości złożyć mine-

rałów i kruszców tam przychodzących, niemniej przymiot i liczbę miar kopalnych, dla uniknięcia przyszłych pomyłek, wyrazi.

Gdyby nowy lennik i impetrant pomiędzy niewymierzonymi jeszcze i nieokolkowanymi miarami kopalnemi innych lenników, lub w ich sąsiedztwie chciał się osadowić; tedy nowemu lennikowi i proszącemu o nadanie, dopiero po naocznem opatrzeniu i wymierzeniu dawniejszych uprawnień kopalnych, i po nastąpieniem pierwiej wyszurfowaniu i obnażeniu mineralowego lub kruszcowego łożyska, lenność nadać wypada.

Po 5-te: Rozległość i wyznaczenie miar kopalnych tak się ogranicza, iż na strychujące i w głębią zapuszczające się szczeliny, żyły i złoża minerałów i kruszców, czy się ich szybem czy podkopem (sztołą) dobywać zamyśla, całkowita miara kopalna według strychowania na długość 224, na szerokość według upadu, zaś w głębią wieczystą 56 sążni, z płaszczyzną 12.544 sążni kwadratowych, na warstwy zaś lekko nachylone i poziome, całkowita miara kopalna także na 224 sążni wzdłuż; a ponieważ warstwy te pod powierzchnią gór bardziej się rozprzestrzeniają wzdłuż i wszerek niżeli wgłęb, tedy 112 sążni szerokości z płaszczyzną 25.088 kwadrat. sążni pionowo w głębią wieczystą, nakoniec na rumosze 500 sążni długości i 200 sążni szerokości z płaszczyzną 10.000 kwadratowych sążni nadawana być

powinna; przyczem jednemu lennikowi lub jednemu gwarectwu dwie lub więcej miar kopalnych, wszelako pod tym warunkiem, nadać można, aby według przepisu ustaw górniczych każdą szczególną miarę kopalną, aż do wzajemnego przebiccia lub podjechania miar i do nastąpienia potem sądowej k o a d u n a c y i (złączenia), pod karą spełnienia lenności, zosobna kopał, a zatem i do obrachunku zosobna podawał.

Gdyby się jednak:

Po 6-te: w przedmiotach lenności górniczej, zdarzyły mimoto nieporozumienia, tedy najpierwej w drodze kameralnej lenności górniczej przez sąd dystryktualny górniczy, a kiedy rekurs założony, przez naszą kamerę nadworną w przedmiocie mienicznym i górniczym urzędownie pertraktowane i decydowane będą. Wszelako stronom niekontentującym się sumaryczną decyzją niższych lub wyższych sądów lennych, w przeciągu 4 tygodni po ogłoszeniu decyzji sądu lennego, wolno zwrócić się do zwykłej drogi prawa według przepisu już nowozaprowadzonej ustawy sądowej, a to w instancyi pierwszej u dystryktualnych sądów górniczych do nowej ustawy sądowej i górniczo-sądowej instrukcyi dla niemieckich krajów dziedzicznych zobowiązanych, i dlatego takowe do zwyczajnego procesu wprowadzone przedmioty lenności górniczej i kopalne, tymczasem, nim nowa i powszechna ustawa górnicza na kraje dziedziczne niemieckie

wydaną zostanie, tak w pierwszej, jako i za dal-
szym wprowadzeniem, w drugiej instancyi u Na-
szego odnośnego trybunału apelacyjnego, a w dro-
dze rekursu u Naszej najwyższej straży sądo-
wej, podług Naszej królewsko-węgierskiej Maksy-
miliańskiej ustawy górniczej w roku 1573, która
nowo przedrukowana galicyjskim i bukowińskim
jurysdykcyom górniczym i trybunałom apelacyj-
nym rozdana będzie, pertraktować się i sądzić
mają.

Dan w naszym stołecznem i rezydencyonal-
nem mieście Wiedniu, 28. grudnia, tysiąc ośmset-
nego czwartego, panowań naszych rzymskiego
i dziedziczno-krajowego w trzynastym roku.

Franciszek.

III.

Nro 6372 D. G. S.

PRZEPISY*)

do ustanowienia nadzoru rządowego nad kopalniami.

Senat rządzący W. M. Krakowa.

Zważywszy potrzebę wskazania pewnych pra-
widel, podług których stósownie do dzisiejszej or-

*) Ogłoszone w dzienniku rządowym W. M. Krakowa
i jego okręgu z dnia 27. listopada 1830 Nr. 40 i 41.

ganizacyi władz zwierzchność lenna i nadzór administracyjno-policyjny nad kopalniami sprawowanym i obowiązki z nadań lennych wypływające przez lenników wypełnianemi być mają, tymczasowo, aż do zaprowadzenia nowej ustawy górniczej, rozporządza co następuje:

1) Senat rządzący w moc istniejących ustaw górniczych sprawuje zwierzchnią lenniczą władzę nad kopalniami, tak do skarbu publicznego jak prywatnych lenników, należąciami.

2) Bezpośredni nadzór nad kopalniami należec ma do Inspektoratu kopalń, przy którym zostaje zarazem administracya kopalń skarbowych, pośredni zaś przy Wydziale dochodów pub. w Senacie rządzącym.

3) Udzielanie listów śledczych (Schurfbrief), zamówień (Muthung), spoczynku (Frist), należec będzie do Wydziału dochodów publicznych; udzielanie zaś listów lennych (Lehnbrief), orzekanie względem wygaśnięcia prawa lennego (ins Freie fallen), następować będzie przez Senat rządzący, za wysłuchaniem, w każdym z powyższych wypadków, opinii Inspektoratu kopalń. W dobrach prywatnych i instytucyjnych, aż do dalszego rozporządzenia rządu, prawa lenności samym tylko właścicielom dóbr udzielanemi być mają.

4) W duchu uchwały Senatu rządzącego z dnia 4. sierpia r. b. do L. 3941 zapadłej, uformuje Wy-

dział dochodów publ. wspólnie z Inspektorem kopalń:

a) Kataster wszystkich kopalń, na zasadzie nadań lennych otwartych, tak sporządzony, aby obejmował imiona i nazwiska lenników, tytuły pierwiastkowego nadania i ostatniego nabycia, wymienienie miar górniczych, opisanie granic kopalń, wymienienie warunków w liście lennym zawartych, a nareszcie rubryki, w którychby udzielanie spoczynku, lub wygaśnięcie praw prenotowanemi być mogły.

b) Księgę ingrosacyjną, w którą wszelkie listy lenne, tak za zeszłego rządu jak za teraźniejszych wydane, wciągniętymi być mają.

c) Księgę map górniczych, do nadań lenniczych stosujących się.

Kataster ten i księgi winny być w dwóch egzemplarzach utrzymanymi, z których jeden zostawać będzie w Wydziale dochodów publ. a drugi w Inspektoracie kopalń.

5) Inspektorat kopalń sporządzi dokładny opis granic kopalń i takowy Wydziałowi dochodów publ. nadeszle, przekona się, czyli znaki graniczne nie zostały naruszonymi i zgadzają się z mapą, a na przyszłość czuwać będzie nad tem, aby znaki graniczne w przyzwoitym znajdowały się stanie.

6) Inspektor kopalń zwiedzać winien corocznie kopalnie prywatne i przekonywać się, czyli

takowe w przyzwoitym stanie są utrzymywane i prowadzone systematycznie wedle zasad sztuki górniczej; czyli szkodą sąsiedzkim kopalniom nie zagrażają, lub nakoniec, czyli, bez koniecznej potrzeby, w pola uprawiane, lub pomiędzy budowle nie są posuwaniem? a zoczywszy zboczenia, rozporządzi coby dla porządku budowania, bezpieczeństwa i ocalenia własności przedsięwziąć należało; następnie czuwać będzie, aby rozporządzenie to było wykonaniem; w przeciwnym razie uczyni o tem raport Wydziałowi dochodów publicznych, który dalsze wyda zlecenia.

7) Inspektorat czuwać winien, aby przy kopalniach znajdowały się miary sprawiedliwe i nie inne, jak takie, które w kopalniach rządowych zaprowadzonemi zostały.

8) Inspektorat czuwać będzie nad tem, aby kopalnie w ciągłym ruchu utrzymywały się, a w razie dostrzeżenia, iż która z kopalń jest nieczynną, a w terminie przez ustawę górniczą naznaczonym nie żądała spoczynku, doniesie o tem Senatowi rządzącemu, który, co z prawa wypadnie, postanowi.

9) Gdy wszelkie szkody przez kopalnie w gruntach, ziemiopłodach, lasach, łąkach lub budynkach zrządzone, przez bicie sztolni, szachtów, roboty odkrywane lub podziemne, sypanie hałd i t. p. stósownie do ustaw górniczych wynagrodzonemi być powinny, przeto Inspektorat czuwać ma nad tem, aby wynagrodzenie to bez odwłoki stronom

czynione było. A ilekroć lennicy roboty swe w grunta cudze, po zakres im odmierzony, posuwać zechcą, nie wprzód to czynić mają, dopóki im za zjechaniem Inspektora kopalń i następnym układem o wynagrodzenie, nowe miejsca odmierzonemi i oddanemi pod użycie nie zostaną.

10) Lennicy kopalniani, stósownie do osnowy listów lennych, winni są swych oficyalistów, którym prowadzenie kopalń i rachunków powierzonym jest, do wykonania przysięgi na wierność tak Rządowi jak lennikom i gwarkom w Wydziale dochodów publ. stawić i na przyszłość przy zajęści mogącej odmianie oficyalistów, o takowej Inspektoratowi kopalń donosić, który następnie Wydział dochodów publ. o tem zawiadomi w celu pociągnięcia onychże do wykonania przysięgi.

11) Lennicy stósownie do przyjętych listami lennemi obowiązków winni są złożyć w Inspektoracie kopalń rachunki od 1. czerwca 1828 r. do 1. czerwca 1830 r. zaległe, ułożone łącznie za całą epokę; od 1. czerwca zaś r. 1830 zaczynając i na przyszłość składać mają regularnie w Inspektoracie kopalń rachunki kwartalne, obejmujące rzetelne obliczenie ilości wydobytego płodu kopalnianego, kosztów wydobywania, kwot za sprzedane płody kopalniane zebranych, a nakoniec zysku lub straty, wsparte wiarygodnemi dowodami. Rachunki te nietylko przez lennika lub administratora kopalni, lecz także przez szychtmajstra,

rachunki kopalń prowadzącego i oficjalistę, podpisanemi być powinny. Inspektorat kopalń zrobiwszy nad tymi rachunkami uwagi, przedstawi oneż Wydziałowi dochodów publ., który zlustrowawszy je za pośrednictwem bióra rachunkowego, przedstawi Senatowi rządzącemu z wyrachowaniem przypadającej skarbowi publicznemu dziesięciny.

Lennicy w dobrach prywatnych kopalnie utrzymujący, ze względu na rozporządzenie, zamieszczone poniżej, w art. 13. od składania rachunków na teraz uwalniają się. Obowiązani są jednak one w porządku prowadzić i utrzymywać, aby na każde wezwanie zaprodukować one mogli.

12) Gdyby kopalnia uważała się być w stracie, natedy służy jej wolność, za złożeniem dowodów, dopraszania się o uwolnienie od dziesięciny. Do której jednak straty nie będzie mogła wliczać szkód na ubocznych spekulacyach jak np. na hutach i innych do kopalni węgla wyłącznie nie należących zakładach, poniesionych, gdyż te z oddzielnych koncesyj wypływają, a węgiel np. do zakładów tych użyty, jako podług ceny powszechnej, lub w kopalni tej praktykowanej, sprzedany, w rachunkach zamieszczonym być powinien.

13) Pobór dziesięcin zaległych po dzień 1. czerw. r. b., do których oddawania skarbowi publ. lennicy w ogólności listami lennemi obowiązali się, równie jak i pobór dziesięcin z kopalń w dobrach prywatnych utrzymowany, na przyszłość zawiesza

się aż do dalszego rozporządzenia. Od 1. czerwca zaś r. b. lennicy w dobrach narodowych kopalnie posiadający, dziesięciny od węgla oddawać mają. Zawieszenie w poborze dziesięcin z kopalń w dobrach prywatnych nie uwalnia lenników od dopełnienia innych obowiązków, z lenności wypływających.

14) Gdy stosownie do przepisów ustawy górniczej i osnowy listów lennych każdy właściciel kopalni winien jest, podług uznania władzy górniczej, wynagrodzić sąsiedzką kopalnię, jeżeli do szczególnego pożytku jego kopalni przyczyniła się; zaczem, w wypadkach podobnych, strony interesowane udawać się winny do Inspektoratu górniczego, za zgłoszeniem się których Inspektor górniczy na grunt zjedzie i ilość tę wynagrodzenia wedle zasad sztuki i wszelkiej słuszności oznaczywszy, Wydziałowi dochodów publ. wskaże, który stanowczo w tej mierze orzecze z wolnem dla stron, decyzyą tą nie kontetujących się, odwołaniem się do drogi prawa.

15) W ogólności lennicy winni są ściśle zachowywać przepisy ustaw górniczych, i budowania prowadzić wedle zasad technicznych, bacząc na to, że, ponieważ warunkiem udzielenia im wolności wydobywania płodów górniczych jest porządne ich wydobywanie i zupełne ile możliwości wyczerpanie ku użytkowi towarzyskiemu, czemu rabunkowe, jako ze szkodą potomności przedsiębiorane, postępowanie jest zupełnie przeciwnem, zaczem zwracać mają troskliwie na to swą bacność,

iżby obowiązkowi temu zadość czynili i kopalnie swe w porządku utrzymowali.

16) Rozsądzenie sporów z kopalń wynikających, o ile te nie dotyczyłyby praw rządu na lennościach wykonywanych, lub nadzoru policyjno-administracyjnego nad kopalniami przez rząd sprawowanego, należy z natury swej do władz sądowych, które spory te wedle obowiązujących ustaw górniczych rozstrzygać będą.

Wykonanie niniejszego rozporządzenia, w czem do kogo należy, Senat poleca.

Kraków, dnia 29. października 1830 r.

Wodzicki

Microszewski, Sek. Jen. Sen.

Nowakowski, Sek. Exp. Sen.

IV. *)

Nr. 3344 D. G. S.

MY

PREZES I SENATOROWIE

Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego Miasta
Krakowa i jego Okręgu.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu o tem wiedzieć należy, a mianowicie mieszkańcom

*) Ta ustawa górnicza jest ogłoszoną w Dzienniku Praw W. M. Krakowa z 1844 r.

W. M. Krakowa i jego Okręgu oznajmujemy, iż Zgromadzenie Reprezentantów na posiedzeniu swem w dniu 13. b. m. i r. odbytem, zgodnie z inicjowanym Mu przez Senat projektem, uchwaliło odnośnie do Art. 552 kod. cyw. następującą **Ustawę górnictwą**:

TYTUŁ I.

O zakładach górniczych w ogólności.

Artykuł 1.

Ciała kopalne, w łonie ziemi zamknięte, należą do jej właściciela, sól tylko kuchenna, kopalniana, lub źródła, sól tę przez warzenie wydające, gdziekolwiekby się takowa znajdowała, jako monopol stanowi własność skarbu publicznego. Właściciel ziemi, z którejby sól była wydobywana, ma tylko prawo do wynagrodzenia, o jakim w Art. 44 niżej mowa będzie.

Artykuł 2.

Kopalnie, w których wydobywane są kruszce, lub inne w żyłach, warstwach lub składach znajdujące się minerały, jakoto: złoto, srebro, platyna, merkuryusz, ołów, żelazo, miedź, cyna, galman, bismut, kobalt, arsenik, złotołusk, mangan, antymon, ołowianka, tłuszcz ziemny, ametyst, opal, topaz, granat, kryształ skalisty, kryzopas, węgle kamienne, ziemie, z których się otrzymują

sole mineralne, to jest: ziemie witryoliczne, ałunowe, sól Glaubera i t. d., jakimkolwiek sposobem użytek z nich ciągnionym będzie, ulegają Nadzorowi gospodarstwa krajowego, a tem samem przepisom niniejszej ustawy górniczej.

Artykuł 3.

Nadzorowi temu ulegają również wszelkie zakłady wydobywanie ciał kopalnych na celu mające, lub takowe ułatwiające, jakimi są sztolnie, narzędzia do wydobywania ciał kopalnych potrzebne i t. p.

Artykuł 4.

Oddzielna ustawa o nadzorze policyi górniczej, przez Senat rządzący wydać się mająca, oznaczy, na czem dozór ten zależy i jak wykonywanym być powinien.

Artykuł 5.

Do wyżej namienionej ustawy należeć także będzie oznaczenie:

- 1) zasad do prób metalurgicznych i sposobu postępowania w sprawdzeniu ilości poszukiwanego metalu;
- 2) oznaczenie kwalifikacyj dla robotników w kopalniach.

Artykuł 6.

Nie uważają się za kopalnie, przepisom ustawy niniejszej uległe, otwarte na powierzchni ziemi

łamnie proste torfu, łupku, gładów, kamieni budowlanych i wapiennych, marmuru, granitu, gipsu, porfiru, marglu, kredy, krzemieni, ziem folarskich, gliny garncarskiej, ogniotrwalej, dachówkowej, ceglowej i t. d.

Artykuł 7.

Kopalnie są nieruchomościami, również jak i budowle, maszyny, szyby, chodniki i inne przedmioty założone na trwanie, stosownie do art. 524 K. C.

Są jeszcze nieruchomościami z przeznaczenia: konie do robót wewnętrznych w kopalni używane, zaprzęgi, narzędzia i sprzęty, do prowadzenia kopalni służące.

Wydobyte ciała kopalne, zasoby i inne ruchome przedmioty, z popędem kopalni stałego związku nie mające, są ruchomościami.

TYTUŁ II.

O zakładaniu i nabywaniu kopalń.

Artykuł 8.

W dobrach, zupełnie prywatną własnością będących, właściciel ziemi może wszelkie poszukiwania ciał kopalnych w swej własności przedsiębrać, może również poszukiwania trzeciej osobie dozwolić. Każda umowa w tym przedmiocie między właścicielem ziemi a przedsiębiorcą zawarta, tak jak każda inna, podlega ogólnym przepisom prawa, a o ile ustawom krajowym byłaby przeciwną, skutku mieć nie może.

Artykuł 9.

Nikt, a nawet właściciel ziemi nie może otwierać kopalni, tylko na zasadzie pozwolenia Rządu.

Artykuł 10.

Właścicielowi ziemi udzielenie pozwolenia na otwarcie kopalni odmówionem być nie może.

Artykuł 11.

Jeżeli właściciel ziemi prawo swe do otwarcia kopalni, lub już otwartą kopalnię, przelać chce na trzecią osobę, skarb publiczny ma pierwszeństwo do nabycia prawa tego za cenę, między właścicielem a osobą trzecią omówioną.

Artykuł 12.

W dobrach instytucyjnych skarb publiczny ma proste pierwszeństwo do kopalni, jeżeli sam instytucja prawa tego użyć nie chce lub nie może.

Artykuł 13.

Prawo do kopalni jest wieczystem; przeniesienie prawa tego na trzecie osoby następować może sposobami, kodeksem cywilnym objętymi.

Przepisy kodeksu tego o umowach, spadkach, darowiznach i inne pod względem pośredniego przejścia praw, mają w przedmiotach górniczych swe zastosowanie, z zachowaniem i bez naruszenia rozporządzeń ustawy niniejszej.

Artykuł 14.

Każdy, według obowiązujących ustaw, do posiadania dóbr nieruchomości zdolny, może, czy to sam, czy w stowarzyszeniu, nabywać kopalnie lub inne zakłady górnicze, byleby przepisom niniejszej ustawy zadosyć uczynił.

Artykuł 15.

Urzednicy górniczy w służbie publicznej zostający, ich żony i dzieci bez wyraźnego pozwolenia Senatu żadnych zakładów górniczych nabywać nie mogą, jeżeli zaś takowe w spadku obejmą, obowiązani są pod utratą tychże w przeciągu sześciu tygodni o pozwolenie do Senatu udać się, lub w razie odmówionego pozwolenia, w ciągu roku jednego prawo swoje komu innemu, do posiadania zdolnemu, ustąpić.

Artykuł 16.

W dobrach instytucyjnych i duchownych nikt trzeci nie może czynić poszukiwania bez pozwolenia Senatu rządzącego.

Artykuł 17.

Podanie w celu uzyskania pozwolenia w dobrach narodowych lub instytucyjnych, obejmować powinno wyrażenie gatunku minerału, którego wynalezienie zamierzone, wniesionem będzie do Wydziału dochodów publicznych, który po zasią-

gnieniu od Inspektoratu górniczego potrzebnych wyjaśnień, decyzję wyda, z wolnem dla strony odwołaniem się do Senatu.

Artykuł 18.

Pozwolenie na poszukiwanie ciał kopalnych w dobrach narodowych, lub instytutowych, obejmować powinno nietylko dokładne oznaczenie przestrzeni, w której takowe ma być przedsiębranem, ale zarazem i oznaczenie przeciągu czasu, na jaki udzielonem zostanie.

W każdym zaś przypadku nie może być udzielonem na poszukiwanie w miejscach, już komu innemu w tym celu przeznaczonych, wyjąwszy w przypadku Art. 29. przewidzianym.

Przeciąg czasu na poszukiwanie takowe dozwolony, nie może być krótszy od trzech, a dłuższy nad sześć miesięcy. Przedłużenie go dla słusznych przyczyn na nową epokę, pierwszej nie przewyższającą, udzielonem być powinno.

Jeżeli poszukujący inne, to jest nie zamierzone do poszukiwania, ciała kopalniane wynajdzie, nie będzie mieć prawa żadnego do żądania wynagrodzenia, wyjąwszy przypadek w Art. 27. przewidziany.

Artykuł 19.

Poszukujący ciał kopalnych jest obowiązany w przedsięwzięciu robót zachować ostrożności, przepisami policyjnymi wskazane.

Artykuł 20.

Poszukiwanie na łąkach i polach następować powinno w takim czasie, aby przez to zbiory uszkodzonymi nie były.

Artykuł 21.

Poszukujący ciał kopalnych, w razie wynalezienia poszukiwanych lub nawet innych ciał kopalnych, winien wyrobiska, w których ciał kopalnych warstwy, żyły, składy, lub źródła, wynalazł, odkrytymi zostawić i najdalej w ciągu miesiąca jednego donieść o tem Senatowi rządzącemu; a jeśli ma zamiar otworzyć kopalnię, zamówienie stosowne uczynić.

Artykuł 22.

Obowiązek ten pozostawienia wyrobisk odkrytych i uczynienia doniesienia stosuje się do właściciela ziemi, jeżeli sam ma zamiar otworzyć kopalnię. Doniesienie takowe ze strony właściciela ziemi zastępuje miejsce zamówienia.

Artykuł 23.

Jeżeli właściciel ziemi ma zamiar zlać prawo swe do otwarcia kopalni na trzecią osobę, nabywca prawa takiego winien, na zasadzie zezwalającej deklaracyi właściciela, uczynić dla siebie zamówienie, a to względnie na skutek przepisu Art. 11. ustawy niniejszej.

Artykuł 24.

Umowy, między właścicielami prywatnych dóbr a przedsiębiorcami kopalń zawarte, co do stosunków między nimi w tychże umowach nieprzewidzianych, podlegać będą ogólnym przepisom kodeksu cywilnego i ustawy niniejszej.

Artykuł 25.

Umowa zawarta do poszukiwania minerałów powinna obejmować rodzaj minerału, wskazywać czas i przestrzeń, w których poszukiwanie miejsce mieć będzie mogło, oraz wynagrodzenia przez strony zastrzegane.

Artykuł 26.

W razie wynalezienia innego, umową nieobjętego, minerału, umowa tem samem żadnego skutku co do tak wynalezionego minerału na korzyść wynalazcy mieć nie może i poszukujący, jak to już podobnie w Art. 18. zastrzeżono, nie będzie miał nawet prawa do wynagrodzenia kosztów poszukiwania, choćby właściciel ziemi kopalnię otwierał. To wszystko jednakże, o tyle zachowaniem być ma, o ile w umowie inaczej nie postanowiono.

Artykuł 27.

W przypadku wynalezienia soli kuchennej, poszukujący zwrócone mieć będzie ze strony

skarbu publicznego za samo wynalezienie pięćkrotnie wziętą ilość rzeczywiście wyłożonych na poszukiwanie kosztów.

Artykuł 28.

Jeżeli poszukiwanie bezskutecznem okaże się, poszukujący przedsiębiorca, nie będący sam właścicielem ziemi, obowiązany jest przedstawić ukończenie swego poszukiwania Wydziałowi dochodów publicznych, wynagrodzić za zrujnowaną powierzchnię i utracone pożytki kogo należy, oraz wyrobiska, po sprawdzonej bezskuteczności poszukiwania, zasypać i zarównać, wyjąwszy jeżeliby właściciel nie chciał je mieć zasypane i zarównane.

Po bezskutecznem poszukiwaniu, lub gdyby pierwszy, otrzymujący pozwolenie poszukiwania, wcale go nie czynił w terminach zakreślonych, nowe pozwolenie trzeciemu udzielonem być może.

Artykuł 29.

Zamówienie, czynione w celu uzyskania w dobrach narodowych, lub instytucyjnych, (gdzieby to stosownie do Art. 12. miejsce mieć mogło), pozwolenia na otwarcie kopalni, bądź także na założenie takowej w dobrach, prywatną własnością będących, na zasadzie zezwalającej deklaracyi ze strony właściciela ziemi wydanej, nastąpi przez podanie do Wydziału dochodów publicznych prośby, która natychmiast pod datą właściwą, godziny, dnia,

miesiąca i roku, do oddzielnie utrzymywanej księgi zamówień wpisaną być winna.

Artykuł 30.

Prośba ta obejmować powinna nazwisko zamawiającego, wymienienie dóbr, przedmiotu zamówionego, granic okolicy, tudzież rodzaj minerału.

Do prośby tej winien zamawiający dołączyć:

- a) świadectwo Inspektoratu górniczego, iż sam, lub kto inny przez niego użyty, posiada praktyczne wiadomości w sztuce górniczej, mianowicie w przedmiocie zamówionym;
- b) dokładny, przez geometrę rządowego sporządzony, plan powierzchni kopalni w czterech odrysach, podług podziałki odnoszącej się do sążni wiedeńskich 72-calowych;
- c) wykaz hipoteczny dóbr, w których kopalnia ma być otwartą.

Artykuł 31.

Wydział dochodów publicznych udzieli proszącemu wypis zamówienia z poświadczeniem wpisania go w księgę zamówień i wyda w przeciągu dni 10 na koszt proszącego zawiadomienie w piśmie publicznym, z wezwaniem stron interesowanych, aby w przeciągu dwóch miesięcy zgłosili się do niego z prawami swemi, lub sprzeciwienstwami i takowe na piśmie złożyli.

Jeżeli idzie o kopalnię opuszczoną, lub taką,

do której prawa za wygasłe uznane będą, poprzedni teŝe przedsiębiorca oddzielnie powinien być o tem zawiadomionym.

Artykuł 32.

O uczynionem zamówieniu kopalni zawiadomionymi być winni oprócz tego wszyscy wierzyciele hipoteczni w miejscach rzeczywistego lub obranego w aktach zamieszkania, z podobnem jak w poprzednim artykule wezwaniem. Dla wierzycieli nie mających obranego zamieszkania i których miejsce pobytu nie jest wiadomem, doręczanie wzmiankowanych zawiadomień następować będzie w biurze prokuratora przy Trybunale W. M. Krakowa.

Artykuł 33.

Oprócz doręczenia zawiadomień dwoma poprzednimi artykułami przepisanego, nakaże jeszcze Wydział dochodów publicznych przyklepienie takowych:

- a) na drzwiach głównych dworu dóbr, w których zamówienie kopalni jest uczynione;
- b) na drzwiach mieszkania komisarza dystryktu;
- c) na drzwiach izby audyencyonalnej Sądu pokoju, w którego okręgu kopalnia jest zamówioną; nakoniec:
- d) w domu władz publicznych w miejscu zwyyczajnem obwieszczeń.

Artykuł 34.

Zamówienia i sprzeciwieństwa czynione być mogą aż do ostatniego dnia drugiego miesiąca, rachując od dnia ogłoszenia w pismach publicznych; zaciągane będą w księgę, w art. 28 wymienioną, której przejrzenie wszystkim interesowanym dozwolonem będzie.

Artykuł 35.

Po upływie terminów do zamówień i sprzeciwieństw, Wydział dochodów publicznych, przekonawszy się, iż formalności przepisane dopełnionemi zostały, zażąda potrzebnego od Inspektoratu górniczego wyjaśnienia, a na zasadzie takowego, jak równie na zasadzie pokładanych przez zamawiającego, co do znajomości, dowodów, opinii swoją najdalej w ciągu jednego miesiąca Senatowi przedstawi.

Artykuł 36.

Senat po rozważeniu przedstawienia Wydziału dochodów publicznych i wniesionych sprzeciwieństw, udzieli lub odmówi żądanego pozwolenia.

Artykuł 37.

Między kilku zamawiającymi w dobrach narodowych lub instytucyjnych, miany będzie wzgląd na warunki w art. 30 określone, na pier-

wszeństwo zamówienia i na tutejszo-krajowość zamawiającego, w czym krajowy za bliższego przed cudzoziemcem, przy innych równych przy-
miotach, uważanym będzie.

Artykuł 38.

Udzielone pozwolenie obejmować powinno wyrażenie:

1. liczby miar, tudzież przestrzeni kopalni, która przez punkta stałe, wzięte na powierzchni ziemi i przechodzące przez prostopadłe równie, prowadzone od tejże powierzchni do wnętrza ziemi w nieskończoną głębię, oznaczoną będzie;
2. czasu, w którym prowadzenie kopalni lub innego zakładu górniczego ma być rozpoczętem pod zagrożeniem, iż w przeciwnym razie, pozwolenie moc swoją utraci, wyjąwszy, jeśli zyskujący dozwoleń jest razem właścicielem ziemi; nakoniec:
3. praw, jakie właścicielowi ziemi, w skutek udzielonego komu innemu pozwolenia na zasadzie jego zezwalającej deklaracyi, służą.

Artykuł 39.

W pozwoleniu na prowadzenie sztolni oznaczonem będzie miejsce zaczęcia, kierunku, długości, szerokości, wysokości i jej ujścia.

Artykuł 40.

Plan powierzchni, o którym w art. 30 lit. e mowa, przez Senat, obok udzielenia pozwolenia, zatwierdzony, w jednym odrysie pozostanie w archiwum jego, w drugim przesłanym będzie wraz z pozwoleniem zamawiającemu, w trzecim właścicielowi ziemi, jeżeli nim nie jest sam zamawiający, a w czwartym nakoniec odrysie uzyskujący pozwolenie winien wnieść do hipoteki.

Artykuł 41.

Kopalnia nie może być nigdy co do miar na części bez poprzedniego upoważnienia Rządu dzieloną; przepis atoli ten nie stosuje się do akcyj czyli kuksów, które według upodobania przez ich właścicieli ustępowane być mogą.

Artykuł 42.

Przed ustąpieniem lub sprzedażą zakładów górniczych, zawiadomionym być winien Wydział dochodów publicznych.

TYTUŁ III.

O stosunkach właścicieli ziemi do przedsiębiorców kopalń.

Artykuł 43.

Wszelkie prawa właścicielom ziemi służące a z górnictwem niemające związku, z powodu

udzielenia pozwolenia na zakład górniczy naruszonemi być nie mogą.

Artykuł 44.

Właścicielowi ziemi należy się wynagrodzenie za to wszystko, cokolwiek dla odkrycia i utrzymania w popędzie kopalni, lub innego zakładu górniczego, przez niego odstąpionem lub utraceniem będzie.

Artykuł 45.

Właściciel ziemi obowiązany jest odstąpić zyskującemu pozwolenie:

- a) powierzchnię ziemi na kopalnię, sztolnię i warpiska, drogi, tudzież na zabudowania potrzebną, wyjąwszy, gdyby takowe zakładane być miały w oparkaniach, dziedzińcach, ogrodach albo w gruntach, przylegających do mieszkań, lub oparkaniach dworskich w odległości 150 łokci od tychże oparkaniach, lub mieszkań;
- b) wody potrzebnej do tłuczek, płóczkarń i hut;
- c) drzewa budowlanego i opałowego za cenę, za którą innym sprzedaje i o tyle, o ile takowe pozbywa.

Artykuł 46.

Wynagrodzenie za ustąpiony grunt następować będzie przez opłacenie właścicielowi onegoż

czynszu rocznego, użytkowi wyrównywającego, tak długo, dopóki tenże grunt do pierwszego stanu używalności przywróconym nie zostanie, co gdyby w przeciągu lat trzech nastąpić nie mogło, posiadacz zakładu górniczego obowiązany będzie grunt ten spłacić przez zwrot połowy wartości jego przez biegłych ustanowionej.

Artykuł 47.

Oprócz wzmiankowanych wynagrodzeń, właściciel ziemi ma prawo do połowy czystego dochodu z kopalni, gdy ta w zysku być zacznie, jeżeli umowa inaczej nie obejmuje.

Przepis ten stosuje się również do kopalń w dobrach narodowych z tem zastrzeżeniem, iż za skalę dobrowolnej umowy o podział czystego zysku służyć ma ta zasada, aby opłata stała, opłata stosunkowa i podział z czystego zysku przynajmniej 10% wydobytego płodu kopalnianego bez względu na koszta produkcji czyniły.

Artykuł 48.

Wrazie gdyby kopalnia nie była więcej prowadzoną, rzecz co do budowli kopalnianych podlegnie przepisom ogólnym kodeksu cywilnego, a w szczególności art. 555 k. c.; a co do machin i narzędzi, te pozostają własnością przedsiębiorcy zakładu górniczego i takowe zabrać mocny będzie.

TYTUŁ IV.

O stosunkach przedsiębiorców kopalni i sztolni względem właścicieli ziemi i innych, prawa styczne posiadających.

Artykuł 49.

Przedsiębiorca kopalni może nią zarządzać w sposobie najrozciąglejszym, oneż pozbywać i wszelkimi sposobami ciągnąć z niej pożytki, byleby zachował przepisy niniejszą ustawą wskazane.

Artykuł 50.

Ma prawo wydobywać minerały pozwoleniem objęte w całej przestrzeni pola kopalnianego i żądać od właściciela ziemi, na której jest kopalnia, aby tego wszystkiego nie czynił, co by mu w wykonaniu robót przeszkodę sprawiało.

Artykuł 51.

Kiedy z powodu stykania się kopalni, lub innej jakiegokolwiek przyczyny, roboty górnicze przedsiębrane w jednej, przeszkadzają, lub też przyczyniają się do wykonywania robót podobnych w drugiej kopalni, wówczas właściciel drugiej kopalni w miarę zrzędzonej szkody, lub otrzymanej korzyści ma prawo, albo obowiązany jest do wynagrodzenia.

Artykuł 52.

Otrzymujący pozwolenie na prowadzenie sztolni, może także prowadzić boczne chodniki,

czyli skrzydła i ma prawo żądać od każdego posiadacza kopalni, aby mu przeprowadzenia sztolni przez jego kopalnię nie wzbraniał.

Artykuł 53.

Prowadzący sztolnię, czy to posiadacz kopalni, czy kto inny, jeżeli takową, podszedłszy pod kopalnię drugą o 10 sążni od powierzchni ziemi, dojdzie miejsc, w których wydobywane są ciała kopalne, a przez to nietylko jej wodę odciąga, ale i przewiew ułatwia, ma prawo do wynagrodzenia w stosunku 9% wszelkiego kopalnianego płodu.

Artykuł 54.

W przypadku, gdyby sztolnia nie dochodziła oznaczonej teraz głębi, tudzież chociażby sznicem czyli rowem swoim nie dotykała jeszcze miejsc, z których wydobywane są ciała kopalne, jednakże przewiew powietrza ułatwiała i wodę szczelinami spadającą, odprowadzała, prowadzący takową ma prawo do wynagrodzenia w stosunku 5% wszelkiego kopalnianego płodu, jaki w skutek ułatwienia tego wydobywanym będzie.

Artykuł 55.

Przedsiębiorca sztolni ma wówczas jeszcze prawo żądania wynagrodzenia, kiedy takowa służy do wyprowadzenia minerałów z kopalni.

Artykuł 56.

Jeżeli prowadzący sztolnię podgłębia sztolnię drugą, to jest o 7 sążni głębiej pod nią, rachując od jej spodu, prowadzi i przewiew powietrza kopalni ułatwia, tudzież wodę onejże odciaga, natenczas wchodzi w prawa przedsiębiorcy sztolni nad nią będącej.

Artykuł 57.

Z pomiędzy kilku prowadzących poboczne sztolnie, wynagrodzenie należy się temu, który pierwszy warunkom w poprzednich artykułach wymienionym zadosyć uczynił.

Artykuł 58.

Przedsiębiorcy zakładów górniczych obowiązani są utrzymywać takowe w ciągłym popędzie, jeżeli właściciel na spoczynek kopalni nie zezwala, a w prowadzeniu robót tak pod względem sposobu, jakoteż czasu, w którym przedsiębrane być mają, tudzież pod względem utrzymywania dostatecznej liczby robotników, stosować się do przepisów niniejszej ustawy i przepisów policyjno-górniczych.

Artykuł 59.

Każdy przedsiębiorca kopalni, lub sztolni wien jest drugiemu udzielić użycia swoich szybów, chodników, lub sztolni, z zastrzeżeniem wynagro-

dzenia art. 51 zapewnionego; w razie zachodzącego sporu, Sądy zwyczajne, w drodze postępowania handlowego na relację biegłych, wydadzą wyrok, tak co do należności, lub nienależności udzielenia, jakoteż co do wynagrodzeń za takowe.

Artykuł 60.

Przedsiębiorca kopalni obowiązany jest:

- a) robić w każdej z miar na kopalnię udzielonych, wyjąwszy co do węgla, gdzie na cztery miary przy sobie leżące, robota w jednym miejscu za dostateczną uważaną będzie, który to obowiązek nie odnosi się do właściciela ziemi;
- b) nie przestępować w robotach granic w pozwoleniu oznaczonych;
- c) nie takiego nie przedsiębrać, coby drugim posiadaczom kopalni spływu wody do sztolni, lub przedsiębrania w tej mierze potrzebnych robót, przeszkadzało; nakoniec:
- d) skutecznie opłaty do Skarbu publicznego, jedną stałą, drugą stosunkową.

Artykuł 61.

Opłata stała będzie roczną i wyrachowaną według obszerności kopalni w stosunku 36 złp. od miary górniczej, trzymającej 25.088 sążni kwadratowych wiedeńskich 72-ciałowych.

Dzień udzielonego na otwarcie kopalni po-

zwolenia stanowić będzie epokę, od której rzeczona opłata uiszczaną być winna.

Artykuł 62.

Opłata stosunkowa ustanawia się rocznie 3 od sta od wydobytego płodu kopalnianego, lub płócdek na powierzchni zbieranych, która w naturze obrachowana i według ceny produktu w czasie uiszczanej opłaty zewalutowana, do Skarbu publicznego wnoszona będzie. Dochód od tej opłaty według przecięcia z lat trzech ostatnich objęty będzie budżetem i uskutecznianą będzie w naturze, lub według cen miejscowych, podług oznaczenia Senatu, zawsze bez potrącania kosztów na zakłady i popęd.

Artykuł 63.

Opłata tak stała jakoteż stosunkowa uważaną będzie i pobieraną jako podatek gruntowy.

Artykuł 64.

Żądanie uwolnienia od opłat, lub o zmniejszenie opłaty stosunkowej, wnoszone będzie do Wydziału dochodów publicznych i przez tenże z wolnem odwołaniem się do Senatu rozpoznawane.

Artykuł 65.

Uwolnienie od opłat, tak stałej jakoteż stosunkowej, wtenczas mieć może miejsce, kiedy

przedsiębiorca z przypadku losowego, lub z większej siły zostaje w niemożności utrzymywania kopalni w popędzie, zmniejszenie zaś opłaty stosunkowej wtenczas, kiedy udowodni, iż kopalnia jest w stratach bez winy przedsiębiorcy lub administracyi kopalni.

Artykuł 66.

Każdy zyskujący pozwolenie na prowadzenie sztolni lub inny zakład górniczy winien jest w miarę wielkości zakładu złożyć stępel od 50 do 500 złp., na którym toż pozwolenie udzielonem zostanie. Wysokość stępla przez Senat oznaczoną będzie.

Artykuł 67.

Przedsiębiorca sztolni obowiązany jest:

- a) utrzymywać sztolnie porządnie i ocembrowane;
- b) sprowadzać sztolnią swoją wody wszystkie, które do niej spływają;
- c) niepotrzebne ziemie z kopalni wynieść i nie wpuszczać do sąsiedzkiej kopalni dymu lub swędu.

Artykuł 68.

W przypadku, kiedy wody z jednej kopalni spływają do sztolni przez kopalnię drugą, przedsiębiorca sztolni obowiązany jest przedsięwziąć

take ostrożności, aby kopalnia w robotach przeszkodzoną nie była.

TYTUŁ V.

O spółce górniczej.

Artykuł 69.

Kiedy dwie lub więcej osób na wspólny zysk lub stratę należy do przedsiębiorstwa jakiego zakładu górniczego, wówczas jest spółka górnicza, która ulega przepisom ustaw obowiązujących, oraz szczególnym zastrzeżeniom w ustawie niniejszej oznaczonym.

Artykuł 70.

Osoby, spółkę składające, zaraz przy zamówieniu przez piśmienne do Wydziału dochodów publicznych podanie wyszczególnione, a gdyby takowa później po uzyskaniu już pozwolenia związała się, kontrakt spółki do ksiąg górniczych wniesionym być powinien.

Bez dopełnienia tego przepisu nikt do praw ze spółki wynikających odwoływać się nie może.

Artykuł 71.

Składający spółkę górniczą, nabywają tych samych praw i zaciągają te same obowiązki co i pojedynczy przedsiębiorcy zakładów górniczych.

Artykuł 72.

W braku wyraźnej umowy, każdy stowarzyszony obowiązany jest w stosunku do udziału swego przykładać się do zaspokojenia kosztów na utrzymywanie w popędzie zakładu górniczego, które w ratach kwartalnych z góry następować powinno.

Artykuł 73.

Stowarzyszony, który w ciągu miesiąca od dnia udzielonej mu wiadomości o wyrachowaniu kosztów, takowych nie zapłaci, traci prawo do udziału na korzyść drugich stowarzyszonych, którzy atoli do ponoszenia nieopłaconych przez niego kosztów obowiązani będą.

TYTUŁ VI.

O utracie praw do kopalni przedsiębiorcy, nie będącego razem właścicielem ziemi.

Artykuł 74.

Utrata prawa do zakładu górniczego następuje, albo przez dobrowolne tegoż opuszczenie przez przedsiębiorcę, albo też pomimo woli jego, skutkiem prawa.

Artykuł 75.

Jeżeli przedsiębiorca kopalni, sztolni, chce się rzec prowadzenia takowych, winien jest na trzy miesiące przed opuszczeniem onychże donieść

o tem piśmiennie Wydziałowi dochodów publicznych.

Artykuł 76.

Wydział dochodów publicznych, zawiadomiony o tem, nakaże Inspektoratowi górniczemu protokolarne opisanie stanu kopalni, sztolni, które za wezwaniem przedsiębiorcy sporządzonem będzie w dwóch egzemplarzach, z tych jeden pozostanie w archiwum Wydziału, a drugi w Inspektoracie górniczym; podobne postępowanie będzie miało miejsce w przypadku, art. 80. przewidzianym.

Artykuł 77.

Utrata prawa do zakładu górniczego następuje:

- a), przez opuszczenie robót bez uzyskanego na odpoczynek pozwolenia;
- b) przez robotę nieporządną i rabunkową;
- c) przez niestosowanie się do warunków listu lennego.

Co się rozumie przez robotę nieporządną i rabunkową, urządzenie policyi górniczej dokładnie oznaczy.

Artykuł 78.

W przypadkach, artykułem poprzednim wymienionych, Inspektorat górniczy winien jest bezwzględnie uczynić doniesienie do Wydziału dochodów publicznych, który oprócz nakazu zrobieni-

opisu art. 76. wymaganego, wezwie przedsiębiorcę, aby w oznaczonym przeciągu czasu, który krótszy od trzech miesięcy być nie może, do prowadzenia zakładu górniczego, według przepisów niniejszej ustawy przystąpił.

Artykuł 79.

Na skutek uczynionych ze strony przedsiębiorcy lub Inspektoratu górniczego doniesień i po dopełnieniu przepisu art. 76, niemniej po bezskutecznym upływie terminu, w ślad art. 78. naznaczyć się mającego, Senat na przedstawienie Wydziału dochodów publicznych, prawa przedsiębiorcy do zakładu górniczego za wygasłe uzna i odtąd zakład ten za wolny do nadania uważany będzie.

TYTUŁ VII.

O odpoczynku robót górniczych.

Artykuł 80.

Jeżeli przedsiębiorca kopalni lub innego zakładu górniczego, takowych dla zaszyłych przeszkód w popędzie utrzymać nie może, winien jest o tem właścicielowi ziemi i Wydziałowi dochodów publicznych w ciągu dni 30 donieść; w przeciwnym razie utracą prawo do żądania pozwolenia na odpoczynek. Właściciel ziemi sam na siebie kopalnię utrzymujący, obowiązany tylko donieść Wydziałowi dochodów publicznych, że przestaje utrzymywać kopalnię w ruchu i wyrazić na jak długi czas.

Artykuł 81.

Pozwolenie na odpoczynek udzielonem tylko będzie dla niemożności uzyskania potrzebnego do robót powietrza, albo dla innych z większej siły i przypadku losowego wynikłych przeszkód, na koniec dla takiego upadku ceny produktu, iż ta kosztów wydobycia nie pokrywa.

Artykuł 82.

Udzielone pozwolenie na odpoczynek, uwalnia przedsiębiorcę zakładu górniczego od tej tylko roboty, na którą uzyskanem zostanie.

Artykuł 83.

Senat rządzący w dobrach narodowych, instytucyjnych i duchownych wprost, a w dobrach prywatnych po zasięgnięciu deklaracji właściciela ziemi, pozwolenia na odpoczynek udzielać będzie, a to od trzech miesięcy do roku jednego, a Inspektorat górniczy dla dopilnowania o takowych zaświadomionym zostanie; przedłużenie odpoczynku w razie udowodnionej potrzeby na nowo udzielonem być może.

TYTUŁ VIII.

O księgach górniczych.

Artykuł 84.

Księgi górnicze utrzymywane będą w Wydziale dochodów publicznych, będą jawne i każ-

demu wolno takowe przejrzeć lub żądać z nich wypisów. Wykazy, z ksiąg tych wydawane, stanowić będą wyłącznie wiarę co do wniesionych tytułów w te księgi.

Artykuł 85.

W księgach tych zapisywane będą: pozwolenie na otwarcie, lub prowadzenie zakładu górniczego, uznanie pozwolenia za wygasłe, kontrakty spółki i inne czynności, w formie prawem przepisanej zawarte.

Formę prowadzenia ksiąg górniczych i wykazów, Senat oddzielnem rozporządzeniem przepisze.

Artykuł 86.

Prawo rzeczowe do kopalni, lub innego zakładu górniczego zyskuje się przez wciągnięcie tytułu nabycia do ksiąg górniczych.

Artykuł 87.

Pierwszeństwo prawa rzeczowego zależy od pierwszeństwa wpisu; między wpisami dnia jednego, numer porządkowy dziennika stanowić będzie pierwszeństwo.

Artykuł 88.

Senat, udzielając pozwolenie, lub uznając takowe za wygasłe, zaleci Wydziałowi dochodów publicznych bezzwłoczne wciągnięcie takowego do ksiąg górniczych.

Wpisanie innych tytułów następować będzie wskutek złożenia tychże do dziennika podawczego Wydziału dochodów publicznych, który odebrawszy takowe, natychmiast w księgi górnicze zaciągnie, oraz poświadczenie zaciągnięcia, z dołożeniem numeru podania i daty, na składanym akcie zamieściwszy, takowy składającemu zwróci.

Artykuł 89.

Zyskujący pozwolenie na zakład górniczy, winien jest takowe wraz z planem w art. 30. wzmiankowanym, regentowi hipoteki, według przepisów ustawy hipotecznej, złożyć.

Artykuł 90.

Regent hipoteki złożone pozwolenie obowiązany będzie przedstawić zwierzchności hipotecznej dla zamieszczenia w całej obszerności w rubryce ograniczeń tytułu własności dóbr tych, w których się zakład górniczy znajduje.

Artykuł 91.

Podobnym sposobem dalsze przechodzenie tytułów do zakładu górniczego, lub inne czynności do hipoteki podawanemi i w rubryce ograniczeń zapisywanemi będą.

Artykuł 92.

Ostrzeżenia hipoteczne na kopalniach czynione będą tak, jak na innych prawach rzeczow-

wych, w porządku, ustawą z dnia 27. czerwca 1844 r. wskazanym.

TYTUŁ IX.

O sporach i jurysdykcji w przedmiotach górniczych.

Artykuł 93.

We wszelkich przedmiotach z nadzorem policyjnym górnictwa związek mających, orzeczenie należy do Wydziału dochodów publicznych, z wolnem odwołaniem się od takowego do Senatu.

Artykuł 94.

Rozpoznawanie wszelkich innych sporów do Sądów należy.

Artykuł 95.

Spory rozpoznawaniu sądowemu uległe, wprowadzane i rozstrzygane będą jako wymagające pośpiechu.

TYTUŁ X.

Urządzenia ogólne.

Artykuł 96.

Wszelkie ustawy i rozporządzenia przepisom niniejszej ustawy przeciwne, przestają obowiązywać z dniem jej ogłoszenia.

Artykuł 97.

Przedsiębiorcy kopalń, na mocy poprzednio udzielonych pozwoleń w ruchu będących, uskutecznić będą opłaty na rzecz skarbu publicznego

według niniejszej ustawy od dnia, w którym taż ustawa obowiązywać zacznie, bez naruszenia praw skarbu do opłat na podstawie listów lennych w granicach ustaw, w czasie ich wydania obowiązujących, za epokę poprzednią wynikłych.

Artykuł 98.

Przedsiębiorcy kopalń w ruchu będących, którzy albo nie posiadają na ich otwarcie pozwolenia, albo z takowego wywieść się nie są w stanie, obowiązani będą postarać się o takowe w przeciągu roku jednego, pod rygorem stosownych kar pieniężnych, a w razie bezskuteczności tychże, kopalnie te jako opuszczone uważane będą.

Artykuł 99.

W tymże samym przeciągu czasu i w podobnym przypadku przedsiębiorcy innych, już istniejących zakładów górniczych, winni są postarać się o pozwolenie pod karą pieniężną, która, gdyby bezskuteczną była, zakłady zamknięte zostaną.

Artykuł 100.

Prawa i obowiązki z umów w przedmiotach górniczych wynikłe, utrzymują się w swojej mocy, o ile zachowane zostały formy, przepisami w czasie ich zawarcia wskazane, z zastrzeżeniem do dopełnienia wpisu do ksiąg górniczych i hipotecznych ustawą niniejszą nakazanego.

Zalecamy przeto i rozkazujemy, ażeby postanowienie to, jako prawo, od dnia pierwszego stycznia tysiąc ośmset czterdziestego piątego roku obowiązywać mające, uważanem i przez kogo należy ściśle dopełnianem; dla podania zaś takowego do wiadomości powszechnej, aby w Dzienniku praw zamieszczonem było.

Działo się na posiedzeniu naszym w Krakowie, dnia szesnastego lipca tysiąc ośmset czterdziestego czwartego roku.

Za Prezesa Senatu:

(M. P.)

Kopff.

Sekretarz glny Senatu:

Majewski.

Nowakowski, Sekr. D. K. Senatu.

Dzień ogłoszenia 1. stycznia 1845 r.

V.*)

Nr 6.082 D. G. S.

MY

PREZES i SENATOROWIE

Wolnego Niepodległego i ściśle neutralnego Miasta
Krakowa i jego Okręgu.

Dopełniając włożonego na Senat artykułem 85.
ustawy górniczej, przez Zgromadzenie Reprezen-

*) Rozporządzenie to jest zawarte w Dzienniku Praw
W. M. Krakowa z 1844 r.

tantów na dniu 13. lipca r. b. uchwalonej, a przez Senat w Dzienniku praw ad Nrum 3.344 D. G. S. ogłoszonej, obowiązku wydania oddzielnego rozporządzenia, mającego przepisywać formę prowadzenia przez Wydział dochodów publicznych i skarbu ksiąg górniczych i wykazów, o których art. 84. tejże ustawy wspomina, po otrzymaniu przedstawionych sobie przez Wydział namieniony wzorów do ksiąg rzeczonych, w odniesieniu się do trzech kategorii, w których wedle namienionej ustawy ulegać będą kontroli rządowej:

- a) przedsiębrane poszukiwanie ciał kopalnianych w dobrach narodowych, instytucyjnych i duchownych, stosownie do art. 17 i 18;
- b) zamówienie pozwoleń na otwarcie kopalń lub innego zakładu kopalnianego w dobrach narodowych, instytucyjnych, duchownych, lub prywatną własnością będących, stosownie do art. 29 i 85;
- c) otrzymane pozwolenia na otwarcie kopalni, lub innych zakładów górniczych, czyli otrzymane ich tytuły własności i następne jego przejścia, a oraz ubezpieczenia praw rzeczowych do tego rodzaju zakładów stronom służących, stosownie do art. 85, 87 i 91, przez tenże Wydział przygotowanych, wzory takowe przyjąwszy i odbicie wedle nich druków na trzy rodzaje ksiąg, o których mowa, służyć mających zarządziwszy, a z których

pierwsza nosić będzie tytuł: „*Księga żądanych i udzielanych lub odmawianych pozwoleń na poszukiwanie ciał kopalnianych w kraju Wolnego Miasta Krakowa*“, w którą to wszystko wpisaniem zostanie, co się dotyczy podań przez strony wnoszonych w celu uzyskania pozwoleń do poszukiwania różnych ciał kopalnianych w dobrach narodowych, instytucyjnych i duchownych, z wyłączeniem dóbr, prywatną własnością będących, w których poszukiwanie przez właściciela jakoteż i przez trzecią osobę bezwzględnie artykułem 8. ustawy górniczej dozwolonem zostało;

druga nosić będzie tytuł: „*Księga zamówień udzielanych lub odmawianych pozwoleń na otwarcie i prowadzenie zakładów górniczych w kraju W. Miasta Krakowa*“, w którą wpisywane będą stosownie do art. 29. zamówienia pod datą właściwą godziny, dnia, miesiąca i roku; wezwania wierzycieli hipotecznych o zgłoszenie się z prawami swemi i sprzeciwienstwami, stosownie do art. 32., niemniej czynione sprzeciwienstwa, stosownie do art. 34.;

trzecia nosić będzie tytuł: „*Księga ubezpieczeń praw rzeczowych na zakładach górniczych w kraju W. Miasta Krakowa*“, w którą wpisywanym będzie tytuł własności kopalni, lub zakładu górniczego, pierwotnie udzielony, następne onego przejścia, ilość miar górniczych, sto-

sownie do art. 85. i 86., ostrzeżenia hipoteczne i wygaśnięcia udzielonego pozwolenia stosownie do art. 85., a następnie zabezpieczenie praw w porządku numerów dziennika podawczego Wydziału, stosownie do art. 87; zarazem na drodze rozwinięcia artykułów od 85. do 92. włącznie w mowie będącej ustawy górniczej, rozporządzamy niniejszem co następuje:

1) Wszelkie czynności przed zaprodukowaniem onych w księgach Regencyi hipotecznej, poprzednio do dziennika Wydziału wniesionemi być winny, a potem dopiero po zaopatrzeniu ich wślad art. 88. numerem dziennika podawczego, zaciągnięciu do ksiąg górniczych i poświadczeniu tego zaciągnięcia, Regencyi winny być przedstawione, z zastrzeżeniem, iż w tym porządku akta nieprodukowane, pomimo ważności formy pod innemi względami, zwierzchność hipoteczna za niekwalifikujące się do przyjęcia uznawać będzie.

2) Akta i dokumenta w dwóch odpisach, poświadczonych Wydziałowi dochodów publicznych i skarbu winny być przedstawiane, z których jeden do ksiąg dokumentów w związku z księgą trzecią będących, a corocznie w Wydziale formujących się, drugi zaś do ksiąg takichże w hipotece pod właściwemi liczbami i datami składanymi będą.

Które to rozporządzenie dla wiadomości powszechnej w Dzienniku praw umieścić polecamy.

Działo się na posiedzeniu Naszem w Krakowie, dnia szóstego grudnia tysiąc osmset czterdziestego czwartego roku.

Prezes Senatu:

Schindler.

(M. P.)

Sekretarz główny Senatu:

Majewski.

Nowakowski, Sekr. Eksp. Senatu.

VI.

Nr. 238.—249.

F. Poss.

OBWIESZCZENIE

t. s. przeniesienia Jurysdykcji górniczej w okręgu krakowskim z pod c. k. Rady administracyjnej do c. k. dystryktowego górniczego Sądu w Wieliczce.

Od dnia 1. sierpnia 1847 Jurysdykcya górnicza w okręgu krakowskim przechodzi z pod c. k. Rady administracyjnej do dystryktowego Sądu górniczego w Wieliczce, który takową aż do dalszych rozporządzeń, podług praw górniczych dotąd istniejących w Krakowie, sprawować będzie.

Co niniejszem do publicznej podaje się wiadomości.

Kraków dnia 31. lipca 1847 r.

Maurycy hr. Deym

c. k. komisarz nadworny.

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
Politechniki Śląskiej

Gab. Dyr.

1130

Druk: Drukarnia Gliwice, ul. Zwycięstwa 27, tel. 230 49 50